

začenja s Filozofsko fakulteto (1919-1954, 1957-1960) — do leta 1949 je združevala prirodoslovno-matematične in humanistične stroke — sledita Prirodoslovno-matematična fakulteta (1950—1954) in Prirodoslovno-matematično-filozofska fakulteta (1954—1957). Tehnične smeri študija so v okviru Tehniške fakultete (1919-1950, 1954-1957), Tehniške visoke šole (1950—1954), Fakultete za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo (1957-1960), Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo (1957—1960), Fakultete za elektrotehniko in strojništvo (1957—1960) ter Naravoslovne fakultete (1957-1960). Pravna fakulteta (1919-1954, 1957-1960) in Ekonomska fakulteta (1946-1954, 1957-1960) sta združeni v Pravno-ekonomski fakulteti (1954—1957). Biotehniške vede je imela Agronomska fakulteta, ki se je s pripojitvijo oddelkov preimenovala v Fakulteto za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo. Medicino so razen v obdobju (1950-1954), ko je obstajala Medicinska visoka šola, predavali na Medicinski fakulteti, ki se je v letih 1957-1960 imenovala Fakulteta za splošno medicino in stomatologijo. Teologija je predstavljena v okviru obdobja, ko je bila članica Univerze (1919-1949).

Profesorji fakultet so razvrščeni kronološko v okviru vsake predstavljene fakultete, zato so nekateri omenjeni večkrat, z različnimi nazivi, ker so zaradi reorganizacij škili sprememb napredovah na različnih fakultetah. Ob fotografiji profesorja so navedeni osnovni podatki: ime in priimek, službeni naziv, stroka, za katero je bil imenovan v naziv, in letnica izvolitve v naziv. Popis profesorjev je izdelan po seznamih predavanj in se zaključuje s študijskim letom 1959/60 ter je usklajen in preverjen s podatki iz personalnih map profesorjev in bibliografij univerzitetnih profesorjev in njihovih sodelavcev, v katerih je opisano njihovo raziskovalno delo in navedeni nazivi, ki so jih pridobili.

Fotografije profesorjev so bile delno najdene v personalnih mapah Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze, preostalo slikovno gradivo pa so prispevale članice ljubljanske Univerze, različne ustanove po Sloveniji, pa tudi zunaj njenih meja in posamezniki. Njihova imena so navedena na koncu knjige ob slikovnem gradivu in v poglavju Viri slikovnega gradiva. Fotografij nekaterih profesorjev ni bilo mogoče najti, ker so bih le krajši čas na Univerzi ah pa so njihove fotografije zaradi časovne oddaljenosti slabše kvalitete.

Na koncu knjige je poleg kazala osebnih imen in kazala pojmov, krajevnih in stvarnih imen dodan tudi seznam uporabljenih virov.

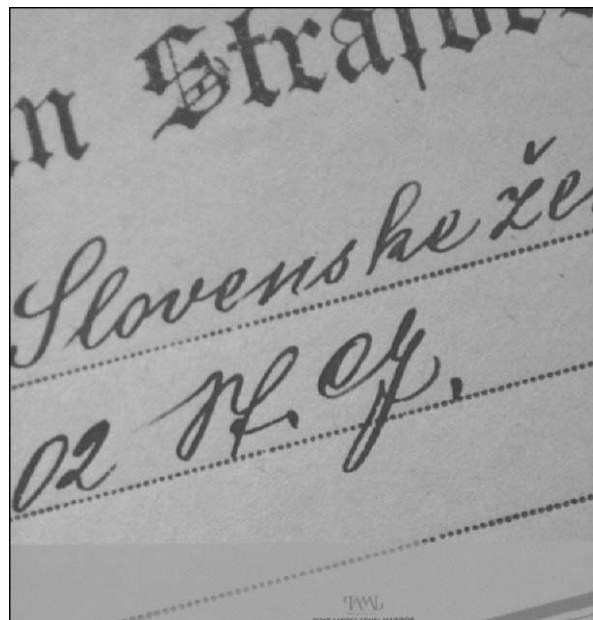
Knjigo v nakladi 300 izvodov je izdala Univerza v Ljubljani, uredil jo je vodja Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze dr. Jože Ciperle, fotografije pa je zbrala in spremna besedila napisala avtorica Tea Anžur.

Omenjeni fotozbornik hrani pomemben del zgodovine ljubljanske Univerze, ki so jo krojili tudi njeni profesorji kot ugledni raziskovalci, strokovnjaki in pedagogi. Ta publikacije predstavlja najboljše zbirko fotografij profesorjev doslej, ostala pa bo tudi prihodnjim generacijam. Tako si bodo lahko lažje oblikovale lastno predstavo o preteklosti Univerze in ljudeh, ki so jo tudi oblikovali.

Tea Arthur

Emica Ogrizek: Tiskovne zadeve državnega tožilstva Maribor 1898-1941. Maribor : Pokrajinski arhiv, 2010 (Inventarji 19), 227 strani

Arhivska svetovalka Emica Ogrizek je že leta 2002 pripravila razstavo, s katero je javnosti predstavila gradivo fonda Državno tožilstvo v Mariboru. Tokrat pa se je odločila izdati delni inventar tega fonda, tj. enega izmed 123 fondov s področja pravosodja, ki jih hrani Pokrajinski arhiv Maribor. Predmet inventarja so tiskovne zadeve mariborskega državnega tožilstva (zanj je bil v uporabi tudi naziv državno pravdnništvo), in sicer v letih od 1898, ko je bilo ustanovljeno, do 1941. Gre torej za obdobje dveh različnih pravosodnih sistemov — avstrijskega in jugoslovanskega.

Inventarji
I
- Emica Ogrizek

Tiskovne
državnega tožilstva Maribor
1898 - 1941

227 strani inventarja je razdeljenih v štiri večje sklope, in sicer na predgovor z razlago osnovnih pojmov, uvodni del, popis tiskovnih zadev in kazala.

Predgovor direktorice Pokrajinskega arhiva Maribor Slavice Tovšak prinaša oceno pomena inventarja ter opozarja na problem celovitosti obravnavanega fonda, saj je del tiskovnega gradiva pred leti prevzel Muzej narodne osvoboditve v Mariboru.

Emica Ogrizek v uvodu predstavlja nastanek in razvoj Državnega tožilstva v Mariboru. Navaja, da je pred nastankom mariborskega tožilstva tiskovne zadeve za mariborsko območje obravnavalo državno pravdnništvo v Celju, po letu 1941 pa nemške okupacijske oblasti. Bralcu inventarja predstavlja tudi zakonske osnove za delovanje državnih pravdništev ter opozarja, da je delo državnih pravdništev v veliki meri usmerjal višji državni pravdnik, sprva v Gradcu, po nastanku Kraljevine SHS pa v Ljubljani in nato še v Zagrebu (vrhovni državni tožilec). V nadaljevanju besedila so predstavljena zakonska določila, po katerih je mariborsko državno pravdnništvo poslovalo s spisi. Podrobneje so predstavljene značilnosti predsedstvenih oz. starešinskih spisov ter tiskovnih spisov. Sledi pregled zakonodaje o tisku — tako je moč izvedeti, da je bil ob nastanku mariborskega pravdnništva v veljavi tiskovni zakon iz leta 1862, ki je bil kasneje večkrat noveliran, v obdobju jugoslovanske kraljevine pa sta bila sprejeta dva tiskovna zakona (v letih 1925 in 1929). Določbe omenjenih zakonov so predstavljene v strnjeni obliki, prav tako pa je tudi navedeno, kako so določbe upoštevali v praksi. Ta del besedila se zaključuje s pojasnitvijo funkcije t. i. Centralnega presbiroja v Beogradu. Sledi podrobnejši pregled postopkov mariborskega državnega tožilstva v tiskovnih zadevah, in sicer najprej v avstrijskem, nato pa še v jugoslovanskem obdobju. Izpostavljeni so največkrat preganjani oz. kaznovani časopisi ah druge tiskane zadeve, npr. pisemske znamke/vinjete, ki so obeleževale ptujske dogodke iz leta 1908 (nacionalni nemiri), plakati s prepovedano vsebino ipd. Od notranjepolitičnih dogodkov je bilo v obdobju Avstro-Ogrske cenzurirano zlasti poročanje oz. pisanje o nacionalnih nasprotjih, prepovedane so bile tudi žalitve kraljeve družine in visokih predstavnikov oblasti. V Kraljevini SHS oz. Jugoslavije pa so bih tarča opozicijski tiski, zlasti socialistični oz. komunistični, cenzurirano je bilo tudi poročanje o delavskih ah študentskih demonstracijah, ustaškem gibanju, političnih govorih poslancev ipd., kar je povzročilo širjenje ilegalnih oblik tiska. Presenetljivo dejstvo, ki ga lahko spoznamo, je brez dvoma obratno sorazmerje med ravnaji fašistične oblasti v Italiji ah nacistične v Avstriji in poročanjem o teh dveh državah — bolj napadalno ko so namreč nacifašistične oblasti postale proti Slovincem v Italiji in Avstriji, bolj obzirno je moralo časopisje poročati o Italiji in Nemčiji; na-

zadnje pa je moral tisk celo molčati o položaju ko-roških Slovencev v anektirani Avstriji. Se posebej kočljivo je bilo poročanje o zunanjepolitičnih dogodkih po izbruhu druge svetovne vojne, saj tisk ni smel kršiti načela nevtralnosti, na katerem je temeljila jugoslovanska politika. Ob koncu uvoda Emica Ogrizek ocenjuje pomen arhivskega gradiva mariborskega državnega tožilstva.

Tretji večji sklop predstavlja sam popis tiskovnih zadev. Deh se na predsedstvene ah starešinske zadeve (začenja se z gradivom iz leta 1916), tiskovne spise (gradivo iz obdobja 1898—1941), kazenske zadeve s področja tiska (od leta 1930 naprej), splošne zadeve (od 1898 dalje), tiskovne zadeve (1929-1941) in evidence periodičnih in neperiodičnih publikacij v Kraljevini Jugoslaviji. Vse vrste spisov imajo tudi svoje oznake. V popis je zajetih šest elementov: signatura, nivo popisa (največkrat gre za nivo združenih dokumentov in podserije), zadeva (naslov popisne enote), vsebina, količina in tehnična enota, v kateri je popisna enota. V vsebini so predstavljeni razlog za cenzuro določene tiskovine, vse pomembnejše okoliščine postopka ter njegova rešitev. Pri količini popisne enote gre v glavnem za eno mapo. Poleg teh elementov popisa je ponekod dodana še opomba, ki dodatno pojasnjuje podatke iz vsebine ah naslova zadeve, na koncu popisa pa je še nekaj slikovnega gradiva (primeri cenzuriranih letakov ter periodičnih in neperiodičnih publikacij).

Inventar se končuje s kazalom tiskov in kazalom oseb.

Delni inventar fonda Državno tožilstvo Maribor je pomemben prispevek k razumevanju delovanja državnih tožilstev na našem ozemlju. Za pripravo inventarja je bilo potrebnega veliko truda — zlasti je treba poudariti težave, ki so se zaradi značilnosti pisanja posameznih piscev pojavljale ob branju spisov, posebej tistih v nemški kurzivni pisavi (gotici). Na podlagi cenzuriranih člankov, listov ah drugih publikacij lahko toliko bolj cenimo medijsko svobodo in svobodo govora. Cenzurirane, prepovedane tiskovine v gradivu državnega tožilstva so unikum, saj jih večina ni prišla v javnost in jih torej drugje ne moremo najti. Prav tako je dobrodošel seznam periodičnih in neperiodičnih tiskovin, saj nam daje vpogled v množičnost oz. številnost in razširjenost le-teh. Ne nazadnje pa si lahko ob prebiranju spisov državnega tožilstva ustvarimo sliko splošnih družbeno-pohtičnih razmer ne samo v Mariboru, ampak v mnogo širši regiji.

Boštjan Zajšek